

GARSO S MOKYMAS

Informacija tėvams

Garsų tarimo mokymas vyksta tam tikru nuoseklumu. Iš pradžių vaikas mokomas taisyklingai išarti atskirą garsą, vėliau garsas įtvirtinamas skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose. Paskutinis etapas – įtvirtinti garsą kasdienėje kalboje ir išmokyti jį atskirti nuo panašiai skambančių garsų. Svarbu lavinti ir foneminę vaiko klausą, t. y. gebėjimą išgirsti nurodytą garsą skiemenyse, žodžiuose ir sakiniuose.

Garso S tarimas

Tariant šį priebalsį, lūpos įtemptos tarsi šypsantis, burna truputį pravira. Liežuvio galiukas remiasi į apatinius dantis, dantys sukąsti, jaučiama išeinanti šalta oro srovė.

Parengiamieji pratimai

1.

Pučiama vata, malūnėliai, dūdelės, smarkiai atkišus lūpas į priekį.

2. Lūpos įtemptos į šypseną. Ilgai tariami garsai y, e.

3.

Pakaitomis tariant garsus ū, y, lūpos tai atkišamos į priekį, tai įtempiamos į šalis.

4. Platus liežuvius guli burnoje, burna pravira.

5.

Liežuvio galiukas remiasi į apatinius dantis, o nugarėlė išlenkiama „kalneliu“.

6. Liežuvius pakaitomis padaromas tai platus, tai išlenkiamas „kalneliu“.

7. Liežuvius sulenkiamas „dūdele“ (liežuvio kraštai užriesti į viršų, viduryje atsiranda griovelis). Oras pučiamas liežuvio viduriu, padarius „dūdele“.

8. Lūpos įtemptos plačiai į šalis. Liežuvius laikomas tarp dantų, jo šonai šiek tiek pakelti į viršų. Oro srovė pučiama į liežuvio vidurį.

Garso S įtvirtinimas skiemenyse

Kai vaikas išmoksta taisyklingai ištarti garsą s, pereiname prie jo mokymo skiemenyse. Pabrėždami tariamą garsą s, lėtai tarkkite skiemenis (vaikas juos kartoja).

➤ se sė si sy	➤ si sy se sė	➤ as os us ūs	➤ os ūs as us
➤ sa so su sū	➤ so sū sa su	➤ es ès is ys	➤ ès es ys is
➤ asa oso usu ūsū	➤ ese èsè isi ysy	➤ es-ès is-ys	➤ as-os us-ūs
➤ sei siau siuo siu	➤ sai sau suo	➤ us-ūs as-os	➤ es-ès is-ys
➤ so-suo sai-sau	➤ si-sie se-sei		

Garso S įtvirtinimas žodžiuose

Jeį vaikas lengvai išitaria garsą s skiemenyse, pereikite prie žodžių mokymosi. Pabrėžkite tariamą garsą s, stebėkite liežuvio padėtį. Paaiškinkite nežinomų žodžių reikšmes.

Se-	Semia, seka, seniai, sesė, sekundė, senelė, senovė, septyni, septyniolika, segtuvai...
Sė-	Sėdi, sėja, sėkla, sėmė, kasė, klausė, musė, klasė, teisė, taisė, lesė, pusė...
Si-, sy-	Silicis, siras, Sigutė, sirena, visi, kosi, lesina... Baisybė, teisybė, lesykla...
Sei-, sie-, sia-, Siu-, siū-	Seilė, seikėja, seifas... Siena, siekia... Klausia, prausia... Siuva, siūlo... Siūti, siūsti...
Sa-	Sako, sala, saga, salė, samana, sąlyga, sakai, sava, salota, vėsa, mėsa, tąsa, tiesa...
So-	Sodai, sodina, soda, soja, sopa, Sonata, taiso, geso, kaso, klauso, taiso, tąso
Su- Sū-	Supa, suka, suma, sula, subėgo, sudega, sugula, sukinėja, suklydo, sumanė, suvalgė, supyko, supylė, sudėjo, sutemo, sugalvojo, sudainavo, sukūlė, pasuko... Sūdo, sūpynė, sūriai, jūsų, mūsų, visų, posūkiai, galvosūkiai...
Sau-, sai-, suo-	Saulė, sauja, saugo, sauna... Saitai, saikas... Suolai, suokia, suomiai, pasuolė...
As-	Asta, astra, asla, mažo, kąsniai, pasta, pastogė, klasta, asmuo, lapas, laivas, laikas, vaikas, vilkas, namas, Tomas, Tadas, Lukas, takas, pienas, Jonas, Vytas, galas...
Os-	Lubos, lūpos, pupos, natos, posmai, miegos, klos, vos, Kostas, kainos, galvos...
Us-	Alus, medus, lietus, pigus, dangus, pietūs, mandagus, tankus, vaikus, ledus...
Es-, ès-	Estai, ges, mes, ves, les, gėsta... Dėdės, pelės, katės, eglės, mielės, pienės, gėlės, upės, dėsto, gilės, raidės, ropės...

Is- Ys-	Dalis, peilis, vinis, akis, dantis, obelis, ausis, takelis, tėvelis, namelis, vaikelis, didelis, kalvis, lietuvis, medinis, odinis, guminis, pūkelis, lapelis... Avys, avilys, bailys, kamuolys, gaidys, pagalys, mokinys, obuolys, traukinys, lįs, gylis, valys, Balys...
Ais-, aus-, ies-	Laisto, maisto... Gaus, medaus, plaustai, jausmai, pjausto, džiausto... Miestai, sviestu...

Garso S tarimas priebalsių samplaikose skiemenyse

➤ ske skė ski sky	➤ sle slė sli sly	➤ ska sko sku skū	➤ sla slo slu slū
➤ spe spė spi spy	➤ ste stė sti sty	➤ spa spo spu spū	➤ sta sto stu stū

Garso S tarimas priebalsių samplaikose žodžiuose

Ske-	Skelia skepeta, skęsta, skėlė, skėtis, skilo, skina, , skiepai, skiemuo, skeveldra...
Sle-	Slepia, slėpė, slėniai, slidė, slibiniai, slydo, slidus, slyva, slegia...
Sme-, smi-, Sni-, snie-	Smego, smėlynai, smėlėti, smilko, smiltelė, smilga, bausmė, giesmė... Smigo, snigo, sninga... Sniegena, snieguolė, sniegynai...
Spe-, spė- Spi, spy-, spie-	Spengia spėja, spėlioja, spēka, Spigina, spito, spyna, spygliai, spiegia, spiečia...
Ste- Sti-, sty-	Stebi, stepė, stebuklai, stena, Stepas... Stigo, stiklinė, styga, spyruoklė, stiklai, stipinas...
Sve-, svi-	Svetimi, svetainė, svėrė, svilina, svyruoja...
Ska-, sko-, sku-	Skabo, skalė, skalauja, skola, skobia, skanus, skara, skuta, skuba...
Sla-	Slapta, slalomas, sloga, sloguoja, slapčia, slūgo, slūgus...
Spa-, spo-, spau-	Spalis, spąstai, spazmas, spalvoja, sparnai, sportuoja, spuogai, spauda, spaudė, spanguolė..

Žodžiai, kuriuose tariame keletą garsų S

Siūlas, sesės, sąsiuvinis, sieksnis, senamiestis, sausis, smalsutis, suskilęs, suliesėjo, klaustukas, sausainis, slenkstis, skystis, skystimas, skystas, ąsotis, autobusiukas, stogas, laistytuvai, samtis, svogūnas, siuvėjas, snapas, septynetas, siūstuvai, sviestas, skustuvai, susitikimas...

Garso S įtvirtinimas sakiniuose

Senelė sėdi.
Simona sėja.
Gilus upelis.
Didelis namas.
Juodas kaminas.
Saldus obuolys.
Ilgas kelias.
Kietas plienas.
Baltas pienas.
Didelis balionas.
Naujas stalas.
Geltonas fotelis.
Mėlynas balionas.
Simas taiso laivus.

Tomas skuta bulves.
Stovi pasakų namelis.
Senelei skauda kojas.
Senelis sėdi ant sofos.
Tėtis ilsisi.
Astai skauda akis.
Seselė skiepija vaikus.
Pelės mėgsta sūrį.
Sigutė sodina salotas.
Lukas mėgsta ledus.
Baimės didelės akys.
Saulius skuta bulves.
Mes eisime į spektaklį.
Staugia piktas vilkas.

Kęstutis skaito knygas.
Siuvėja pasiuvo sijoną ir suknelę.
Tadas stato smėlio pilis.
Sprogo Justo kamuolys.
Vaistinėje pirksiu aspirino.
Spintoje kabo kostiumas.
Saulius labai linksmas.
Slidininkas taiso slides.
Sniegena tupi ant sniego.
Spintelėje sudėtos slyvos.
Ant sienos kabo paveikslas.
Suskilo molinis ąsotis.
Senelė skuba į svečius.
Lysvėje noksta pupos, auga kopūstai.

Garso S įtvirtinimas eilėraščiuose

V. Palčinskaitė

Dėdė Miegas

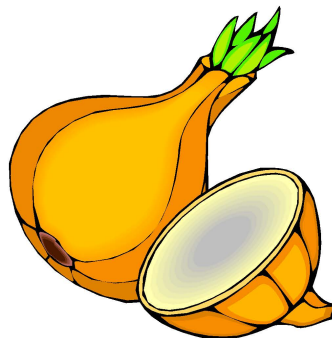
Kai mieste nemiega niekas,
Atkeliauja Dėdė Miegas:
– Jau pavargot? Aš einu,
Daug sapnų dalinu.

Kam spalvotą, kam bespalvį,
Duosiu sapną lyg pagalvį.
Kai visi labai pavargę,
Dėdė Miegas akį merkia:
– Jau pavargot? Dalinu
Daug saldžių sapnų.

V. Palčinskaitė

Svogūnas

Paūgėjau, pasunkėjau,
Niekam blogo nelinkėjau.
Pasakyki, pasakyki,
Tai kodėl kiekvieną sykį,
Svogūnėlį pjaudama,
Lieja ašaras mama?

Parengta pagal:

Andrijanova A., Vilkienė S. *Garsų tarimas. Kaunas (1990)*

© Vilma Makauskienė 2013

© Kristina Pačėsaitė 2013